

Hyvinvointialuejohtajan tilannekatsaus

KPHVAANK 14.10.2022 § 6
102/00.02.21/2022

Valmistelu: hyvinvointialuejohtaja Minna Korkiakoski-Västi

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen valmistelu etenee aikataulutuksen mukaisesti. Työn etenemistä edesauttaa merkittävästi Keski-Pohjanmaalla toteutettu alueellinen sote-kuntayhtymämalli, joka toiminnallisesti vastaa pitkälti hyvinvointialueen mallia. Myös alueellinen pelastuslaitos luo perustan uudelle alueelliselle toimintamallille.

Keski-Pohjanmaalla muutos merkitsee monilta osin, ei hartijoiden leventämistä, vaan niiden kaventamista. Näin tapahtuu sekä pelastustoimessa että sosiaali- ja terveydenhuollossa. Keski-Pohjanmaa menettää aluettaan ja väestöpohjaa Pohjanmaalle, osin myös Pohjois-Pohjanmaalle. Tämä muuto ei ole hyvinvointialueen näkökulmasta myönteinen.

Hyvinvointialue uutena organisaationa ja uudella y-tunnuksella muodostuu seuraavista toiminnoista:

1. sosiaali- ja terveydenhuolto, Soite-kuntayhtymä
2. alueellinen pelastustoimi
3. Kärkällä-kuntayhtymän 3 toimipistettä
4. Kuntien koulukuraattori- ja psykologitoiminta
5. Kunnista siirtyvä tukipalvelutoiminta (mm ruokahuolto)

Lähtökohtana on, että kaikki olemassaolevat sopimukset siirtyvät uudelle organisaatiolle. Näitä ovat mm ostopalvelusopimukset, vuokrasopimukset, leasingsopimukset, työterveyshuolto jne.

Henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksella. Keski-Pohjanmaalla päädyttiin ratkaisuun, jossa hyvinvointialuejohtajan virkaa lukuunottamatta virkoja ei ole avattu uuteen julkiseen hakuun muuta kuin silloin, jos virassa ei ole viranhaltijaa tai organisaatorakenteessa tapahtuu oleellinen muutos. Näin ollen avoimeksi julistettujen johtavien virkojen määrä on meillä ollut vähäinen.

Organisaatorakenne (oheismateriaalina) myötäilee pääosin Soitessa ja pelastustoimessa olemassaollutta rakennetta. Hallintorakennetta on pyritty edelleen keventämään ja vahvistamaan integraatiota. Hyvinvointialueen toiminta jakautuu neljään toiminnalliseen toimialueeseen: Terveysten- sairaanhoidon palvelut, Hoito ja hoiva, Perheiden palvelut, Turvallisuus ja pelastustoimi. Lisäksi on em toimintaa tukeva toimialue: Konsernipalvelut. Koulukuraattori- ja psykologi sekä Kärkällä vammaispalveluyksiköt ovat osa perheiden palveluiden toimialuetta. Kuntien tukipalveluhenkilöstö sijoittuu konsernipalveluihin.

Hyvinvointialuelainsäädäntö merkitsee kuitenkin useita vaikuttavia muutoksia. Kuntien omistajaohjaus muuttuu

yhteistyökumppanuudeksi, kuntien rahoitusvastuu siirtyy valtion tarveperusteiseksi rahoitukseksi, valtion ohjaus ja valvonta vahvistuvat merkittävästi, kuntien ja kuntayhtymän välinen inhouse-asema häviää, mikä tekee mahdolliseksi esim tukipalveluiden keskinäisen oston ja myynnin. Erityisesti inhouse-asemamuutos aiheuttaa alueella myös ongelmallisia tilanteita, joissa joudutaan rakentamaan osin päällekkäistä ja kustannustehotonta toimintaa erityisesti tukipalveluissa. Kunnilla ja hyvinvointialueella on molemmilla hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä. Tämä ja moni muu asia edellyttää näiltä tiivistä ja saumatonta yhteistyötä.

Hyvinvointialueuudistus ei vaikuta yrittäjien asemaan esim sote-palveluiden tai tukipalveluiden tuottamisessa. Ostopalvelusopimukset siirtyvät hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue voi jatkossa aiemmin tavoin hyödyntää uusia ostopalveluja tai palveluseteliä. Hyvinvointialue noudattaa lakia julkisista hankinnoista.

Vapaaehtoisuuteen perustuvan työn merkitystä korostetaan ehkä aiempaankin vahvemmin. Samoin osallisuuden. Järjestöjen asema korostuu hyvinvointialueuudistuksessa sekä hyvinvointialuestrategiassa. Pelastustoimessa ja myös hyvinvointialueen strategisissa kriittisissä menestystekijöissä tukeudutaan pitkälti sopimuspalokuntiin. Sopimuspalokuntatoiminta mahdollistaa tiiviin paloasemaverkoston koko alueelle.

Soite-kuntayhtymä on jo oman toimintansa aikana pyrkinyt edistämään tätä yhteistyötä. Sama, ja entistäkin tiiviimpi yhteistyö siirtyy hyvinvointialueelle. Tässä yhteydessä kysymykseen nousevat myös järjestöavustukset, joiden jakamisessa ja määrärahavarautumisessa tulee varmistaa oikeasuhteinen yhteistyö ja vastuunjako kuntien ja hyvinvointialueen kesken. Asia on valmistelussa.

Hyvinvointialuelainsäädäntö rakentuu tiiviiseen ja sopimusperusteiseen yhteistyöhön ns YTA-alueella. YTA-alue koordinoi jo nyt useita toimintoja. Keski-Pohjanmaalla erityinen kysymys on Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa tehtävä sopimus pohjainen yhteistyö. Ns case-Kruunupyö on osoittautumassa hyvinvointialueen toiminnallisessa ja teknisessä valmistelutyössä yhdeksi haasteellisimmista kysymyksistä. Tavoitteena on tilanne, jossa Kruunupyön väestö saa turvalliset ja hyvät palvelut alueellaan Pohjanmaan järjestämisvastuulla, mutta Keski-Pohjanmaa pyrkii tarjoamaan mahdollisuuden käyttää palveluja Keski-Pohjanmaalla lain ja sopimuksen mahdollistamissa rajoissa.

Hyvinvointialueen strategia hyväksyttiin aluevaltuustossa toukokuussa 2022. Parhaillaan on käynnissä sote-palvelustrategian valmistelu sekä käynnistymässä pelastuksen palvelutasopäätöksen valmistelu. Rahoitusvajeesta riippumatta alkukauden pelastustoimen palvelutasopäätös pohjautuu nykyiseen verkkoon. Sote-palvelustrategiassa tullaan valmistelutyössä tukeutumaan jo

aiemmin tehtyyn Kestävä Soite –ohjelman perustaan. Lähtökohtana on palveluiden verkosto:

1. Digitalisaation hyödyntäminen ensisijaisen tuen ja avun keinona (etänä ensisijassa – etäpalvelu on tulevaisuuden lähipalvelu)
2. Liikkuvat, kotiin tuotavat palvelut
3. Neliportainen toimipisteverkko: A. päivystävä keskussairaala; B. kolme laajan palvelun sote-keskusta Kokkolassa, Tunkkarilla ja Kannuksessa; C. sote-asemat sekä; D. etä- ja liikkuviin palveluihin tukeutuvat sote-pisteet, jotka rakentuvat monitoimijatiloihin ja yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa

Suurin muutos hyvinvointialueella on rahoitus. Tällä hetkellä sekä Keski-Pohjanmaalla mutta myös koko Suomessa kannetaan suurta huolta rahoituksen riittävydestä. Huoli koskee sekä käyttötaloutta että investointeja. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoituspohja ei tällä hetkellä riitä kattamaan vuoden 2023 menoja. Budjetti tullaan valmistelemaan ja mahdollisesti esittämään poikkeuksellisesti maltillisesti alijäämäisenä, mikä sekin edellyttää edelleen merkittävää kululeikkausta. Alijäämä tulee voida kattaa kahden tulevan vuoden kuluessa, mikä merkitsee myös menopohjan uudelleenarviointia. Käyttötalouden tasapainottaminen on välttämätöntä myös investointien mahdollistamiseksi jo vuonna 2024. Tavoitteena on tuoda TA aluevaltuuston päätettäväksi 14.11.2022 kokouksessa.

Vuoden 2022 loppuun mennessä tulee hyväksyttäväksi sote-palvelustrategia sekä pelastustoimen (ja ensihoidon) palvelutasopäätös. Tavoitteena on päätöksenteko 12.12.2022 aluevaltuustossa.

Valmistelun tilannetta esitellään tarkemmin kokouksessa ja mahdollistetaan keskustelua sen eri teemoista.

Päätösesitys

Merkitään tiedoksi hyvinvointialueen valmistelun tilannekatsaus sekä käydään sen pohjalta keskustelua.

Päätös

Päätösesitys hyväksyttiin.